

הטווס שהלך לאיבוד

שחור? לבן? אפור? אם לקוחותיה ירצו - אז בוודאי, אבל לא בבית הפרטי של האדריכלית ז'ואל בהר. ביתה היפואי המשקיף אל הים עתיר צבעים עזים. "כשבאה אלי חברה בשמלה אדומה ויושבת על הספה הסגולה, זה מרהיב. אני מתרגשת", היא אומרת. והכל בגלל טווס מסתורי אחד

ז'ואל בהר, בתה נור ובן הזוג מארק טומזו. "כששמים משהו על צבע, הלב נפתח"

מימין למעלה: המטבח
מימין במרכז ולמטה: בהר בסלון
ואוסף האבנים שלה. וידיות
הקרמיקה מעשה ידיה

העליונה. המפגש הכחול עם הים המקיף את מרפסת הגג עם פינות הצמחים שלה, הוא מהפנט. הבית עצמו משובץ פריטים מעוצבים יפהפיים שבהר יצרה כמו ידיה, בהם כלי קרמיקה צבעוניים וחושניים, כמו כוסות קרמיקה שמנמנות התלויות מעל הכיור. כך גם בחרר האמבטיה, שבו כבר זיהיתי את חתימת ידה בכיורים, בידידות של הדלתות הארוגות, ובצלוחית הירקוקה שעליה מונח הסבון. אגב, היא גם מצוירת ציורי פסטל עדינים ומעצבת תכשיטים, "רק ממה שאני מוצאת בחוף הים".

צהוב זואל

ביפו אין בית אחד דומה למשנהו, ולכל בית יש סיפור שונה ומשונה על האופן שבו מצאו אותו דייריו. וגם לבהר יש סיפור כזה. "בכסף שקיבלתי בזמנו מהורי יכולתי לקנות דירת חדר בתל-אביב", היא נזכרת. "גרתי אז בדירה שכורה בנווה צדק, לקחתי את האופניים והגעתי ליפו. תמיד אהבתי אותה. קסם וחלום מהלכים בה ויש במה להיאחז. גם את תל-אביב אני אוהבת, יש בה חיים וגם בה אפשר למצוא בית יפה, אם יש יותר כסף ואם מקלפים ממנה את ערימות הבטון האפור והמכוער. כשמצאתי את הבית הזה הוא היה חירבה. 70 מטרים מרוכעים הרוסים, עם הרים של פסולת ומלא קירות תומכים. דבר ראשון הורדתי את הקירות, ואת אלה שבנתי, בניתי מגבס כדי שאפשר יהיה להוריד אותם כשרוצים. גמישות זה אחד הדברים החשובים בבניית בית. הצרכים שלנו משתנים לאורך החיים. בהתחלה יש לנו עשרה ילדים שצריכים כל אחד חדר, ואחר כך אנחנו נשארים לבר ורוצים לופט ללא מחיצות".

בתקופת השיפוץ הראשון של הדיירי רה עבדה בהר ברמת השרון. "כולם היו מכורים לאפור, בו' ולבן, וגם אני הרי שפעת. אפילו התחלתי או להתלבש בשחור, כיאות לרמת שרונית", היא אומרת. "הפסקתי עם זה די מהר, כי תמיד הייתי מחוברת לצבע ולא כל כך אהבתי שחור. כראי להימנע ממנו בחללים מסוימים כדי למנוע כושר. חלל לבן הופך חלל רגיל לחלל תעופה, אבל אינני הולכת נגד הקלייניטים שלי אם הם מעוניינים בצבעים אחרים מאלה שאני מציעה. גם אפור אני לא כל כך אוהבת. הייתה תקופה שעברתי במרכז בדימונה שהכל בו היה אפור. השמיכות, התנורים, הקירות. נשבעתי או שלעולם לא אשתמש בצבע הזה".

אמרה ועשתה. את מרצפות ביתה היא עיצבה בעצמה בלבן וצהוב. "ביקשתי להכניס נקודות למרצפות השומשום, או הוספתי אגרגט (תערובת לרצפה, 🟡

למעלה מבט אל חדר הבת ופינת העבודה. ממליצה על קירות מגבס כדי שיהיה אפשר להורידם כשהצרכים משתנים

שלוש שנים ושיבה עכשווית לצורך שיפוץ מסיבי של ביתי, לא העזתי ולא השתוללתי, כך שביתי לבן ברובו עם נגיעות צבע פה ושם. כשנפגשנו כמה ימים אחר כך לצורך הכתבה, היא שטפה את הרצפות. "אני לא מנקה הרבה את הבית", אמרה, "בגלל שאני משאירה את החלונות פתוחים כל הלילה, נכנס כל הזמן המון אבק, או מה הטעם?". התיישבנו אל שולחן העבודה שלה שניצב בחדר המרכזי, קרוב לחדר השינה שלה ולחדר של נור, בתה בת ה-13. את רגליו הסקסיות של השולחן בנה חבר שלה לשעבר, מעצב רהיטים. במהלך הסיום בביתה מתברר מהר מאוד שכל דבר בו נעשה על ידיה או על ידי חבריה. מחדר העבודה הקטן והפונקציונלי בחלק התחתון של הבית, עלינו לקומה

בתוך מבנה לשימור שחולק לדירות. תחילה שופצה בדירה הקומה התחתונה, ומאוחר יותר שופצה קומה נוספת עם מרפסת גג. עיצוב החלל משחק בין מאפייני המבנה המסורתיים ביפו לשפה העכשווית של צורת החיים והטעם המודרני. דלתות, חלונות, מדרגות ומעקות שופצו והותקנו מחדש, ובנוסף, גם חלל הדירה עבר חלוקה מחדש, כדי לנצל את היתרונות האקלימיים בחורף ובקיץ. הדבר הראשון שבהר עושה כשהיא מגיעה כאדריכלית למגרש שעליו מבקשים ממנה לתכנן בית, היא מספרת, זה לברוק כיווני אוויר. כשניאותה והכניסה אותי לביתה בפגישתנו הראשונה, קינאתי קצת באומץ שלה בשימוש הפראי והחופשי בצבע. כמי שמאוהבת בצבעים וביפו, וגרה בעיר 25 שנה, פרט לנטישה בת

כל התחיל מטעות, כשפתחתי במקרה דלת אחרת מזאת שהתכוונתי לפתוח, ובמקום מראה הדירה שתכננתי להגיע אליה, שטף באחת את עיני פרץ של צבעים עזים. לא ידעתי אם למקד את המבט באשה היפה שעמדה בפתח או בקיר הטורקיז שנגלה מאחוריה. כמעט בכוח דחפתי את רגלי מבעד לדלת, והכירחתי את האשה להכניס אותי פנימה, כדי להסניף עוד מחגיגת הצבעים שהלכה ונחשפה בפני. זואל (יואלה) בהר היא בוגרת הפקולטה לארכיטקטורה בטכניון בחיפה. היא נולדה בליון שבצרפת, ובגיל חמש עלתה עם משפחתה לארץ. משרד האדריכלים שלה פועל מ-1991, והדירה היפואית שבה היא גרה, היא חלק מתיק העבודות שלה. ביתה של בהר נמצא בשכונת עג'מי,

ר"א גדול, 5%. זה עושה את כל ההבדל, והמרצפות הופכות לפרקטיות יותר, כי שומשום רגיל מאוד מתלכלך. וכך הומצא לייזן שנקרא על שמי, 'לבן ז'ואל' ו'צהוב ז'ואל'. בבתים אחרים עשיתי את זה עם ורוד וירוק, וגם זה יצא יפה."

בחירה של הלב

כשכתה נור נולדה, נאלצה המשפחה לעבור לבית אחר, וההורים של בהר עברו לגור בבית היפואי, שבינתיים גם קומתו העליונה שופצה. לפני שנתיים עזבו. "לפני שעזבו, הורי רצו לצבוע את הבית, ואמרתי להם: 'אללה, לבן', כי זה הכי לא מחייב, ולא היה לי כוח להחליט על צבעים. מארק (טומוז, ר"א), בן זוגי, אמר לי: 'למה לבן? תתחילי לחלום'. באותה תקופה התגוללו על האדמה בכפר דור שמארק גר בו נוצות של טווס. הן הרי נושרות כל שנה ומתחרות שות. את הטווס לא ראינו. חיפשנו אותו נואשות, עד שהתגלה לעינינו ברוב תפארתו. כשראינו אותו, מארק אמר לי להסתכל שוב ולזכור את הצבעים הנפלאים שבנוצות. מפה באו הצבעים. כל אחד מאיתנו בחר את הצבע שרצה לחדר שלו, כולל נור. הצבע של חדר השינה שלי היה בחירה של הלב, מין כתום-אדום כזה. גם קרמיקה התחלתי לעשות בגלל הצבעים. לאמא שלי יש כלי גדול לבן מט, עם טוליפ אדום, שאני מטורפת עליו. להורים שלי היו תמיד כלים מאוד יפים שהם הביאו מאירופה, וגם אני רציתי כאלה, עד שהבנתי שהם מאוד יקרים והתחלתי לעשות אותם בעצמי."

ומה יקרה אם יימאס לך פתאום מצבע מסוים?

"זה אולי פתרון יקר, אבל מאוד פשוט. אם לא יבוא לי על איה צבע, לא תהיה לי בעיה להחליף אותו. אני ארים טלי פון לצבע והוא יצבע לי. אני חושבת שכששמים משהו על צבע, הלב נפתח. כשבאה אלי חברה בשמלה אדומה ויושבת על הספה הסגולה, זה מדהיב. כל כמה דקות אני מסתכלת על התמונה הזאת ומתרגשת."

אבל המדרגות אפורות.

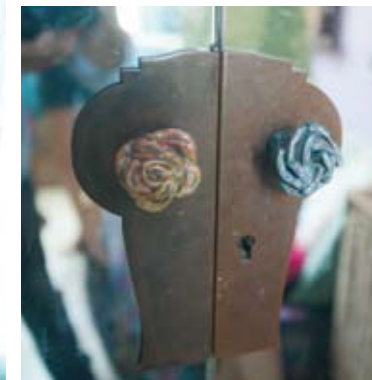
"רק לבטון יש הכוח להיות אפור. זה מה שהוא. לבטון יש החיים של החומר. לא צריך לריב עם חומר. שמרתי על המדרגות המקוריות שהיו פה."

יש גם הרבה עץ בבית.

"חיברתי את העץ לצבע. העץ הוא המכנה המשותף. הוא מחבר את הכל להכל ואוסף לשייכות אחת."

משוואה עם נעלמים

לבהר יש תפיסה פילוסופית לגבי מושג הבית ולגבי אדריכלות. "ארכיט"

חדר הבת נור, ופרטים בחדר האמבטיה. במהלך הסיור בבית מתברר מהר מאוד שכל דבר בו נעשה על ידי בהר או על ידי חבריה

בקיץ בלילה, כדי שכל המסה תתקרה. ההצללה היא כזאת שהיא לא נותנת לשמש להיכנס בקיץ אלא בחורף, שאז החלון הזה מחמם את כל החלל ביותר מחמש מעלות, אם יש שמש. אם אין שמש, זה לא עובד".
ומה שטוב לה – טוב גם ללקוחותיה, שאותם היא מכוונת לגישה אקולוגית ולבחירה באדריכלות ירוקה, תוך כדי שימוש בפתרונות טכנולוגיים מתקדמים ליצירת מבנים "חכמים" אקלימית.

כולם משתמשים היום במונח הזה, "בנייה ירוקה". מה זה בעצם אומר?
"בנייה ירוקה היא קודם כל בנייה בחומרים קלים. באופן כללי אני לא רוצה יותר לשפוך כמויות של בטון על הקרקע. למשל, אם עושים דק מעץ בגינה, לא חייבים לשים בטון מתחתיו. בעבודה שלי אני רואה את עצמי אחראית לשימור וטיפוח הסביבה שאני יוצרת בה, לכן אני רואגת לייצר כמה שפחות פסולת. למשל, עדיף ויותר ירוק לשפץ בית ישן מאשר לבנות בית חדש. זה מייצר פחות זבל".
מתני הדברים האלה נעשו חשובים לך?

"מאו ומתמיד. בגיל חמש עליתי מצרפת. משם אני זוכרת גינה, עץ דובדבנים, סולם ושיח ורדים מדהים, אבל בעיקר אני זוכרת שבארץ אבא שלי היה מתקלח בתוך גיגית כדי לחסוך מים. לא בגלל הכסף, אלא כדי שלא לבזבז מים למדינה. אצלנו במשפחה לא היו קונים אופניים אלא הולכים לזבל, מוצאים חלקים ישנים ובונים אופניים מהחלקים. תמיד היינו משפחה ממחזרת".

מה הכי חשוב בבית, לדעתך?
"שמש בחורף ואוויר בקיץ. עם כל היתר אפשר להסתדר. לכל אחר יש צרכים נפשיים אחרים. בעיני, בית זה מקום שמי שגר בו צריך להרגיש בחופש שלא נגמר. אני צריכה להיכנס לביתי ולהרגיש שאני לא מפסיקה לחלום. בית טוב, בשבילי, זה מקום שיש בו תחושה של כנפיים, של מעוף. הרגשה שממנו אפשר לצמות. אבל בית צריך להיות יפה ונוח בעיני בעליו. יש אנשים שהבית שלהם נראה כמו הבלגן של פנים הארון שלי. אבל אולי זה מה שהבן ארם הזה צריך", היא צוחקת, אבל אומרת "אני לא צוחקת".